

**ČENĚK PEKAŘ
DEVĚT
TRUHLIC
TICHA**

DEVĚT TRUHLIC TICHÁ

Mini-kompendium poezie

Praktické rady

Průřez tvorbou 2015 – 2021

Čeněk Pekař

2021

*Věnováno přátelům na LITER.cz
Lucii Matouškové a Janě Pekařové*

OBSAH

ZAMYŠLENÍ MÍSTO PŘEDMLUVY	11
ÚVODNÍ SLOVO AUTORA.....	14
ZAMĚŘENÍ	17
TRUHLY.....	18
BÁSEŇ	19
FORMÁT BÁSNĚ.....	20
GRAFICKÁ ÚPRAVA	21
VERŠ	24
VOLNÝ VERŠ.....	24
PROZODIE	25
VÁZANÝ VERŠ.....	26
RYTMUS	27
PŘÍZVUK.....	27
METRUM.....	28
DAKTYL	29
TROCHEJ	31
JAMB.....	33
DAKTYLOTROCHEJ.....	34
SPONDEJ.....	35
JAMB + DAKTYLOTROCHEJ	35
RÝM.....	36
VLIV RÝMU.....	36
WOW EFEKTY	36
SLOŽENÍ RÝMU	37
FONETIKA RÝMU.....	38
SÉMANTIKA RÝMU	40
RÝMOVÁ VZDÁLENOST	41
FORMÁT BÁSNĚ.....	43
STRÍDAVÝ - ABAB.....	44

<i>SDRUŽENÝ – AABB</i>	45
<i>OBKROČNÝ – ABBA</i>	45
<i>PŘERÝVANÝ – ABCB</i>	46
<i>KONCOVÝ – AABCCB</i>	46
<i>TERCINA – ABA BCB CDC</i>	47
<i>VLASTNÍ SPECIALITY</i>	49
POETICKÉ NEŠVARY	52
<i>KLÍŠĚ</i>	52
<i>VATA</i>	53
<i>VYKRÁDÁNÍ</i>	54
FINTY A POERADY	55
<i>POINTA</i>	55
<i>JINOTAJE</i>	56
<i>SLOVNÍ DRUHY</i>	56
<i>SILNÉ TÉMA</i>	57
<i>PRAXE RODÍ MISTRY</i>	57
TAJEMNÁ FORMULE ČPP	58
PRVNÍ TRUHLA - (VÝMLUVNOST)	60
<i>NEZAPOMENĚN</i>	61
<i>GESTO ATLASOVO</i>	64
<i>JEJÍ SVĚT</i>	66
<i>NEPRAVDĚPODOBNE PRAVDIVÝ</i>	69
<i>OBÁLKA VÍRY</i>	72
<i>PIANINO V KAPSE</i>	75
<i>PŘEKROČIL JSEM HRÁZ</i>	77
<i>AYLIN</i>	79
<i>SLUNCE VYŠŠÍCH PATER</i>	82
<i>V 7 HODIN</i>	85
<i>FRAGMENTY</i>	87
<i>MOTÝL</i>	89
<i>SANDÁL</i>	93
<i>DO VŠECH OCEÁNŮ</i>	95
<i>FULL HOUSE</i>	97
<i>INTROSPEKCE S BUFO</i>	99

JINAKOST	103
OČI MEDVĚDA	105
OD KOLÉBKY PO KOLÉBKU	107
POSLEDNÍ LETKA	110
POZDĚ Z HNÍZDA	113
PUMA	116
STOPY	118
URBI ET ORBI	120
ŠEST ŽIVOTŮ	122
DRUHÁ TRUHLA - (MELODIE)	124
MŮJ SVĚT	125
JEDNO VELIKÉ NIC	128
CO SI TAK HOLKA DÁT KUSKUS	129
JSEM SVATÝ, I KDYŽ BOSKY	130
LAMPIONOVÝ PRŮVOD	131
LÍTO MI JE	131
MINCE PRO ANDĚLÍČKA	133
JEDNOU TO POCHOPÍŠ	134
KRAHUJCI	135
NA VŠECH CESTÁCH	136
NEJEN O VÍNĚ	137
SUCHÉ KRÁTKÉ „KŘUP“	139
TŘETÍ TRUHLA - (PŘESAĤ)	141
PÍSEK V HODINÁCH	142
KRUHY POD OČIMA	143
ALBUM POHLEDNIC	144
CHVILKOVÁ BEZNADĚJ	146
HALOO V ÚSTAVU	147
CO ZA NEHET SE VEJDE	148
HLASY V KLASECH	150
I KNIHY SNÍ	151
HOŘKOST SPASENÍ	152
DVANÁCT OPIC	153

BEZEDNOST V HU(D)BĚ.....	154
BLUDNÉ KRUHY TOUHY	156
KDO, KDYŽ NE JÁ?	157
MEJKAPY	158
RYBÁŘI	159
V RYTMU KASTANĚT	160
ZDÁ SE	161
NA ŘADĚ JSI TY	162
KDESI V RUDÉM MOŘI.....	163
NA NÁVŠTĚVĚ U DIOGENA	165
TRASY V ČASE	166
VÁM JEŽ JSTE BEZ VINY	168
DEZERTÉR	170
DÍROU V PLOTĚ.....	172
ČTVRTÁ TRUHLA - (FORMA)	174
DAKTYL	175
<i>KRESBY NA PLANINÁCH.....</i>	<i>175</i>
<i>NAD ŠÁLKEM KAKAA</i>	<i>176</i>
<i>LOŽ JMÉNEM ROSEMARY.....</i>	<i>177</i>
<i>ZADŘENO POD KŮŽÍ</i>	<i>178</i>
<i>ZA ZDMI JERICHA</i>	<i>179</i>
DAKTYLOTROCHEJ	180
<i>CO KDYŽ JSEM ILUZÍ?.....</i>	<i>180</i>
<i>LANÝŽE Z PAŘÍŽE</i>	<i>181</i>
<i>KOŠT</i>	<i>183</i>
<i>KDYŽ DLOUHO JE JEN CHVÍLÍ</i>	<i>184</i>
<i>NEJLEPŠÍ Z NEJHORŠÍHO</i>	<i>185</i>
TROCHEJ	186
<i>MALOVANÉ POVLAKY.....</i>	<i>186</i>
<i>MEZI PSEM A VLKEM.....</i>	<i>187</i>
JAMB	188
<i>CO VLASTNĚ NEJSI.....</i>	<i>188</i>
<i>JSOU NOCI.....</i>	<i>189</i>
<i>ENIGMA.....</i>	<i>190</i>

<i>BEZ BRÝLÍ NESLYŠÍM</i>	191
<i>VYPNI</i>	193
<i>VESMÍR V NÁS</i>	194
JAMB + DAKTYLOTROCHEJ	195
<i>SÁM VE TVÉ POSTELI</i>	195
PÁTÁ TRUHLA - (EXPERIMENT)	196
DROBKY NA UBROUSKU	197
MÁŠ-LI VZORY	201
P(R)O TŘETÍ (S)EX	202
OTAZNÍKY	205
PANE POJĎTE SI HRÁT	208
ABY RÁNO ZA TO STÁLO	210
ŘEKNI TI SVÉ OKI	214
<i>ČERNÉ Klapky</i>	216
DIVNĚJŠÍ DIVNÝCH	218
ZASTŘEL MĚ A PAK JÁ TEBE	219
TŘIKRÁT SLÁVA	221
MOŘE POD POSTELÍ	223
PÁR SLOV O LÁSCE	225
PÁR VĚCÍ, CO MÁM NA SRDCI	227
VŠICHNI SPOLU SAMI	228
ŠESTÁ TRUHLA - (PÍSNĚ)	230
KDYŽ	231
SAXOFON BLUES	232
MÁ YANKEE CANDLE V LEVĚ	234
STÁLE STEJNĚ	236
CO KDYŽ NE	238
SVĚT KURIOZIT	240
TA DAM, TA DAM	241
ABY SKUTEK NEUTEK	242
ZAHRAJ MI	243
DEJTE MI RÁJ	245
VÍTR Z HOR	247

U MORUŠE	248
SEDMÁ TRUHLA - (DĚTEM).....	249
MARCIPÁNOVÝ SVĚT	250
MYŠKA A LIŠKA	252
OSMÁ TRUHLA - (NADSÁZKA).....	253
BOBŘI.....	254
K PRAMENU	256
KALBA.....	256
BUŠÍM NA NEBESKOU BRÁNU.....	259
GEOMETRIE ŽIVOTA	262
KOHO ŽE TO VINA	264
POETICKÁ PŘEŘEKADLA	265
ŘEKLA MI BÉBÉBÉ	266
SÁM VE TVÉ POSTELI.....	268
ZMAR MAGMA	270
Z LÁHVE JAHVE RUM	271
KAŇKY DO ČÍTANKY	272
NA SYKOT PÁSKU	273
PRŮNIKY A SJEDNOCENÍ	275
UPLAKANÉ KRATOCHVÍLE.....	276
DEVÁTÁ TRUHLA - (PŘÍBĚH)	277
AMNESIE	277
JEN TAK NA ÚVOD	280
PŘEDPOKLADY	282
PO NÁVRATU	282
ČAS.....	285
OMEZENÍ.....	286
ÚČEL.....	287
REÁLIE	290
PASCAL	290

<i>Druhé narození...</i>	290
<i>Jepičí život úspěchu...</i>	293
PAVILON H.....	293
<i>Cíle.....</i>	293
<i>Deník.....</i>	294
<i>Sbohem H.....</i>	297
<i>Řidič Dr.Kaileen.....</i>	298
DOMOVE – SLADKÝ DOMOVE	300
<i>Stopy a otisky... ..</i>	300
<i>Kovářská zástěra.....</i>	302
SLOVO NA ZÁVĚR	303
DOPOSUD VYDANÉ KNIHY	306

Zamyšlení místo předmluvy

Devátá vlna, Devátá symfonie, Deváté srdce... a teď mám před sebou Devět truhlic ticha.

Přiznávám, že zneklidňující magie číslovky devět mi navodila stav mírného stresu a znepokojení, takže jsem sáhla po této knížce v rozpoložení blízkém bázni a jakési neurčité nejistoty. Navíc jsem vlastně hned na prvních stránkách zjistila, že formát připomíná učebnici. Nic povzbudivého, že? Ale pak jsem se pozvolna dala do listování, začetla se a spolu s autorem mám pro vás, přátelé milí, tento vzkaz:

Nebojte se prvního kroku!

(Devátá truhlice, kapitola čtvrtá)

Autor ve své – příznačně deváté – knize zvolil formu, která čtenáři nepopřeje oddechu. Přes literární teorii dobarvenou citáty pozoruhodných osobností se hladce posuneme před devět truhlic ticha. Ano, hladce, protože teorie je předložena ke konzumaci učitelem laskavým a vlídným, adept básnictví se napájí nutric-drinkem nejen výživným, ale především lahodným a dočká se excelentních ochutnávek všech představených praktik a postupů.

Navíc učitel dopřává žákovi velkorysý prostor svobody k vlastním tvůrčím objevům a cestám, vede ho neomylně pevným směrem, ovšem s mnoha jeleními stezičkami na každé křižovatce, kde se každý zájemce může vydat za vlastním osobním dobrodružstvím s psaním poezie.

Ale pojďme dál – před námi se otevírají truhlice jedna po druhé, a jejich témata, obsah a přesah jsou – věřte mi – nepředvídatelné a udivující až do posledního řádku. Nerada bych čtenáře připravila o kouzlo objevování, a tak neprozradím víc, než že úvodní teoretická část tady najde pohodlné a příjemné zázemí k tomu, aby žila vlastním životem. A také že křehkost se střídá s humorem, zemitá kamenitost s transcendencí a verše sdělné a průzračné s obraty nejednoznačnými nebo nepříjemně nekompromisními.

Co však zůstane opravdu v tichu viset nad pozoruhodnou hutností knihy jako výrazná křivka, jako Kupkovo Sólo hnědě čáry, je pro mne všudypřítomná neokázalá statečnost. Tady, v té nevyřčené, nepojmenované statečnosti, nalézám ticho z názvu knihy.

Odkrývala jsem statečnost člověka, který hledá, pojmenovává, je trýzněn, vyrovnává se, přesahuje, znova padá, nalézá a osvobozuje se. Je to statečnost v osamocení, které autor v tíži nejtěžší nejen překonává, ale probolí do tvaru, který čtenář přes pouhá písmena, přes nenápadnou afirmaci Přijmout stav věcí může uchopit a z odstupu obdivovat. Netroufám si říci pochopit.

Kolik síly, říkám si, je potřeba k napsání věty

Ach bože, tolik se chci smát! Tak proč brečím?

Pro autora je Iluze reality lepší než realita sama.

Smekám Čeňku před silou, kterou jsi v sobě našel, abys psal verše, abys psal knihy. Smekám před Tvou statečností.

A zároveň jsem přesvědčená, že každý další čtenář Devíti truhlic ticha najde něco dalšího, osobního, něco, co mu zaleze pod kůži a bude mu důvodem k dalšímu čtení nebo psaní poezie.

Autor se totiž podobně jako kdysi Mallarmé pokouší učinit z básně tajemství, jehož klíč si musí hledat čtenář sám. A pokud už si budete myslet, přátelé milí, že to máte, že víte, že je vše jasné a nic vás nepřekvapí, tak

Pozor! Může to pokračovat, když se vrátí čtverce!

(Osmá truhlice, Geometrie života)

Pamína

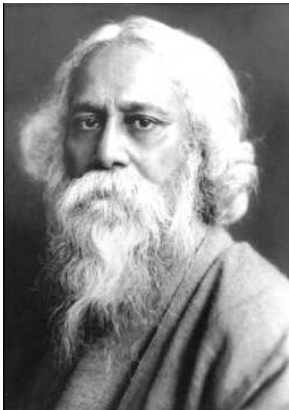
Čeněk Pekař, jehož kniha právě spatřila světlo světa, čtenáře zavádí ke kořenům literární teorie, a to ve velmi čtivém provedení. Tato teorie se probouzí, aby žila básnickovým veršem, a právě na jeho tvorbě se nám ukazuje ve své barvitosti. Nabízí rovněž řadu přínosných rad a zkušeností. Forma je věcí uchopení slova, obsah je pak miskou na vahách, která vyrovnává a umocňuje. Slovo je pokladem duše, který pro nás autor uzamkl do devíti truhel. Pojďme tedy společně nahlédnout do každé z nich. Právě četba sama, je tím jediným klíčem k uchopení pokladů, jež jsou na dosah. Každá z těchto devíti truhel vypovídá o životě v jiném podobenství slov i co do podoby žánru. Kniha na svých stránkách otevírá život v jeho čisté podobě. Vážná témata střídá hravost. Básník sám se pohybuje na bázi touhy, balancuje nad peripetiemi života. Jeho tvorba je výpovědí síly a odhodlaní, jež se střídají s chvilkami ztracenosti a ústí do hledání cest. Pojďme je tedy objevovat a oživovat spolu s ním v překrásné barvitosti nápaditých rozcestí slov, jež do sebe zapadají jako dílky zrcadla, ve kterém zcela jistě spatříte život v jeho plnosti a zralosti, stejně tak, jako vlídnou tvář člověka, kterou zde můžeme číst. Kniha Devět truhlic ticha je tak průvodcem, s nímž naleznete netušené obzory literární tvorby a fantazie.

Jiří Hejtmánek

ÚVODNÍ SLOVO AUTORA

Tvůrčímu psaní, a zvláště pak psaní poezie se věnuji od svých studií na gymnáziu, což je opravu už mnoho let. V době přípravy této knihy, tedy na jaře roku 2021, to bylo od mé maturity (1981) neuvěřitelných 40 let. Za tu dobu jsem stihl napsal několik tisíc básní a prozaických textů, ale polovina z nich je dnes stěží publikovatelná a působí, mírně řečeno, úsměvně.

Jak už kdysi prohlásil

Rabíndranáth Thákur (7. 5.1861, Kalkata – 7. 8.1941, Kalkata)	
Bengálský básník Prozaik Dramatik Hudební skladatel Malíř Pedagog Filosof Nositel Nobelovy ceny za literaturu (1913)	

*„NAPSAL JSEM 6000 BÁSNÍ
A PŘITOM JSEM OD ZAČÁTKU TOUŽIL NAPSAT
JEN JEDNY ŽIVOTNÍ VERŠE“*

Rabíndranáth Thákur

Ať už si zvolíme cestu jakkoli obtížnou a cíl se bude zdát nedosažitelný, nikdy není potřeba to předem vzdávat. Důležitá je především touha po jeho dosažení

a nezlozná víra v uskutečnění. Zároveň je však důležité plně a vědomě si užít i samotnou cestu, neboť ta dá našemu osobní rozvoji (vědomého bytí) mnohem více, než co slibuje samotný, pomyslný cíl.

Když Velký básník umíral (7.8.1941), byla údajně jeho poslední slova tato:

“BOŽE, PROSÍM TĚ, NENECHÁVEJ SI MĚ U SEBE.
POŠLI MĚ HNED NAZPÁTEK.
NEJSEM VŮBEC DOKONALÝ A MUSÍM SE JEŠTĚ
MNOHÉMU NAUČIT.“

Rabíndranáth Thákur

I přes to, že je dokonalost nedosažitelná, stojí za to se o ni pokoušet, protože:

„jeden nikdy neví, co kdyby náhodou...“.

Tak v souladu se zmíněným, se i já, o ty své životní verše, neustále pokouším, protože:

„DOKONALOST JE SICE NEDOSAŽITELNÁ,
LZE SE JÍ ALE PŘIBLÍŽIT:
VYTRVALOSTÍ, VŮLÍ A VÍROU VE VYSNĚNÝ CÍL“

CP 2020

Tohoto hledání dokonalosti se při psaní celou dobu držím a Vy máte dnes možnost, v této mé již deváté knize, posoudit, jak se mi to daří.

Stejně, jako u všech mých předešlých titulů, platí, že Ti šťastnější z Vás drží v ruce pravou papírovou knihu a Ti druzí jakési elektronické udělatko. Věřím ale, že obě cesty Vás stejně kvalitně zavedou do světa ticha, kde myšlenky mají čas se projevit, a nejen zběsile prchat jedna před druhou, nebo si naopak vzájemně dokazovat, která z nich je ta nej ...

Zvu Vás tedy k návštěvě kouzelného světa poezie, mého vesmíru, ležícího kdesi ve mně, ale i mimo prostor a čas, neboť platí, že myšlenky vtisknuté do slov a veršů jsou energií, která jak jistě pamatujete ze školy, je nezníčitelná a lze ji jen přeměnit na energii jiného druhu.

Proto věřím, že čtení poezie má potenciál přinést do Vašeho života chvilky vnitřního klidu a otevřít prostor pro kontemplaci. Jen takto málo stačí k tomu, abyste ve svých životech pocítili trvalou přítomnost harmonie.

Tolik tedy k úvodu a můžeme se vydat na cestu:

„Tak co, těšíte se?“

„Jdeme na to.“

Čeněk Pekař, 3.5.2021

Od počátku svých úvah nad koncepcí této knihy jsem bral v potaz nejen její formu a obsah, ale více nežli kdy jindy i nutnost komplexnosti informací, podaných, pokud možno, živou a čtivou formou. Tak vznikla tato neobvyklá kniha poezie.

Kniha je tematicky rozdělena do 10 bloků
<i>KOMPENDIUM</i> + <i>DEVĚT TRUHEL</i>

ÚVOD DO KOMPENDIA

je čistá literární teorie, podaná, doufám, srozumitelně a obohacená o mé vlastní, osobní postřehy, rady či doporučení – až po názorná vysvětlení na příkladech mých textů. Mojí snahou je přibližovat čtenářům poezii jako vhodnou alternativu, napomáhající vnést (její četbou) do života více klidu a harmonie, což má zcela jistě pozitivní dopad na naše zdraví. Pro ty z Vás, koho zajímá literární „věda“ zabývající se poezií, tak na Vás čeká cca 50 stran, doufám, že poučného a záživného čtení, a Vy ostatní, otáčejte až na První truhlu (str. 60).

TRUHLY

jsou zaměřeny každá na jeden specifický druh či chcete-li formát poezie. Představme si je tedy, ať víte, co Vás čeká.

- 1/ Výmluvnost Volného Verše
- 2/ Melodičnost Vázaného Verše
- 3/ Přesah v básni – trocha Filo-Poezie
- 4/ Forma – Metrum Vázaného Verše
- 5/ Experimenty v poezii
- 6/ Písňové texty
- 7/ Verše dětem – i těm v nás
- 8/ Poetika nadsázky
- 9/ Amnesie – ochutnávka nad rámec poezie

BÁSEŇ

je literární dílo psané ve verších, které je většinou krátkého rozsahu a je **lyrického ladění**. Představuje text, jenž jako celek vyjadřuje, nebo by alespoň měl, osobní výpověď autora o světě, v němž žije. Mnozí, takzvaně „angažovaní“ básníci se staví do role „buřičů“, v nichž poukazují, často metaforicky, na nešvary světa a problémy, které společnost tíží.

LYRIKA

patří k základním druhům literatury (epika, lyrika, drama). Vyjadřuje nálady a vnitřní pocity autora. Lyrické dílo nemá děj, soustředí se na myšlenky a úvahy autora. Události nejsou časově řazené, může probíhat i více časových rovin souběžně. Lyrika často využívá monolog a první osobu. Jazyk lyriky je velice bohatý.

FORMÁT BÁSNĚ

HORIZONTÁLNÍ

Tato struktura je určena tím, jaké typy **Rytmických stop** autor v básni, resp. ve **Sloce** neboli **Strofě** použije.

Rytmická stopa

je řádek básně zakončený rýmem

Sloka / Strofa

*je sdružení více veršů, resp. Stop do logického celku.
Sloky se v básni oddělují odřádkováním a mezi verši různých slok zpravidla nebývají rýmové vazby.*

VERTIKÁLNÍ

struktura básně je tvořena tím, jakým způsobem jsou vzájemně se rýmující verše řazeny do slok. To určuje následně charakter a formát celé básně.

Chceme-li popsat formát básně, bývá zvykem označovat vzájemně se rýmující verše *stejnými písmeny latinské abecedy*.

GRAFICKÁ ÚPRAVA

Po stránce vizuální je báseň *členěna strofami*, které mohou obsahovat různý počet i délku veršů. Grafická úprava může mít v některých případech i obrazný smysl a může tak vhodně doplňovat vlastní text. Zároveň umožňuje autorovi vyjádřit svou představu o přednesu, tedy zvukové podobě básně.

Tím je myšleno:

TEMPO ŘEČI – PAUZY – RYTMUS –
INTONACE

Tempo řeči

Časový průběh řeči je dán rychlostí artikulační práce a určuje se počtem hlásek (přesněji slabik) za jednotku času. Jednotlivé jazyky mají vlastní průměrné tempo (rychlá je např. italština, ruština je rychlejší než čeština atd.), existuje i individuální návyk tempa řeči.

Rytmus

Pro přízvuk, rytmus a intonaci řeči se užívá souhrnný pojem *Prozodie*. Prozodii můžeme vyjádřit mnoho: Důraz na slovo nebo část věty („to jsi řekl ty!“), větný druh, například skutečnost, že jde o otázku, záměr (ironickým tónem), osobnost (nadřazenost, podřízení), pocity (smutek, radost).

Intonace

znamená změnu melodie v průběhu řeči. Patří mezi základní prozodické prostředky jazyka. Na úrovni věty umožňuje rozlišit otázku, rozkaz nebo přání od prostého oznámení, či vyjádřit citové zbarvení výpovědi.

Zvukovými prostředky pro to jsou:

RÝM – EUFONIE – METRUM

Rým

vytváříme rýmováním, což je stav, kdy dochází ke zvukové shodě hlásky či skupiny hlásek ve slovech na konci řádku.

Eufonie

Neboli libozvuk či libozvučnost je umělecky působivé uspořádání hlásek nebo jejich skupin ve verši a jejich následné opakování.

Především jsou používány samohlásky a dvojhlásky.

Kakofonie

neboli nelibozvučnost je opakem Eufonie.

Metrum

je obecně platné rytmické schéma střídání stejného počtu slabik přízvučných (-) a nepřízvučných (U).

Báseň se často vyznačuje výrazovou úsporností, ovšem zároveň i účelně využívá různé:

Archaismy, Neologismy a Básnické figury.

Archaismy

obecně označují slova zastaralá, která se již aktivně příliš nepoužívají. Užívají se ve specifických jazykových projevech (básně, divadlo, film) k navození atmosféry.

Neologismy

Jsou slova, která jsou v jazyce nově vytvořená a reagují na změny světa a života (společenské změny, politické změny, technologické trendy, atd)

Básnické figury

Stylistický prostředek (též stylistická, básnická nebo řečnická figura) je jazykový prostředek odchylovící se od norem běžného sdělovacího jazyka. Stylistické prostředky byly vyvinuty a systematizovány v antickém Řecku. Účelem bylo vytvořit vytříbený jazyk, kterým by se u posluchače vyvolal určitý účinek (poučit, pobavit, citově pohnout).

Příkladem je třeba „Řečnická otázka“

Vhodné a účelné je používání Metafor a metaforických pojmenování.

Metafora

označuje přenesené pojmenování, které se tvoří na základě podobnosti. Metafora se často využívají v poezii nebo v rétorice.